

VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄR

Eesti Panga hinnang vastutsüklilise kapitalipuhvri määrale (IV kvartal 2019)¹

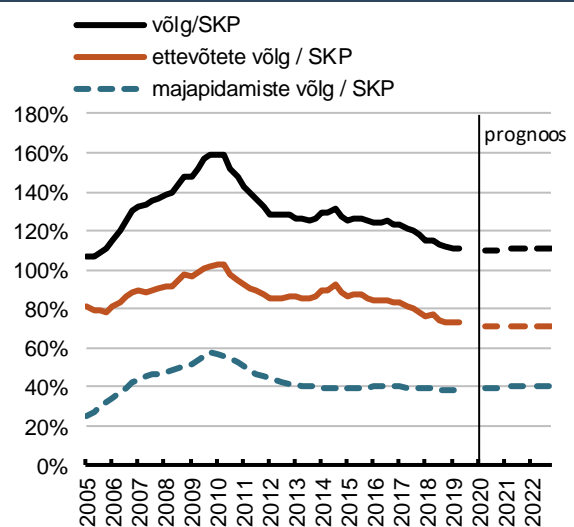
Eesti Panga juhatus kiitis 16. detsembril 2019 heaks vastutsüklilise kapitalipuhvri määra säilitamise 0% tasemel.

- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **0%**.
- Standardne võla ja SKP suhtarv: **111%**; selle kõrvalekalle pikaajalisest trendist: **-17 protsendipunkti**.
- Puhvri arvutuslik määr: **0%**.
- **Puhvri määra põhjendus:** reaalsektori võla kasvutempo on endiselt aeglasem nii jooksva aasta majanduskasvust kui ka pikaajalisest keskmisest nominaalsest majanduskasvust. Ettevõtete laenamine on majanduskasvu taustal jäänud mõõdukaks, kuid majapidamiste võla kasv on endiselt üpris kiire. Pangad ei ole laenustandardeid leevendanud ja laenumarginaalid on tõusnud. Kuigi senine areng ei viita tasakaalustamatustele laenuturul, püsib siiski oht, et ettevaates muutub võlakasv kiiremaks kui jooksev majanduskasv ning võib seetõttu suurendada krediiditsüklilist tulenevaid riske. Samal ajal ei ole siiski oodata, et võlakasv ületaks majanduse pikaajalist keskmist kasvu. Eesti Pank jälgib võlakasvu ja seda mõjutavaid näitajaid ja võib vajaduse korral kehtestada vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 0%st kõrgemal tasemel.

Reaalsektori võlakoormus vähenes edasi. Võla ja SKP suhtarv langes 2019. aasta teise kvartali lõpuks 111%ni (vt joonis 1). Kolme aasta ettevaates on Eesti Panga 2019. aasta detsembri prognoosi alusel siiski oodata, et võlakoormuse vähenemine peatub.

Reaalsektori võla kasvutempo oli 2019. aasta teises kvartalis 5%. Nii ettevõtete kui ka majapidamiste võla kasv jäid mõlemad väiksemaks kui nominaalse SKP kasv. Pangalaenude ja liisingu kasv oli kolmandas kvartalis 6%. Kiire majanduskasvu tingimustes on võla jätkusuutlikkuse hindamiseks kohane võrrelda võlakasvu ka majanduse pikaajalise keskmise kasvuga. Eesti reaalsektori võla kasv on viimasel neljal aastal olnud aeglasem kui nominaalse SKP kaheksa aasta keskmine kasv (vt joonis 2). Ettevaates on aga oodata, et järgmise kolme aasta jooksul nominaalse SKP kasv aeglustub. Selle taustal võivad nii võlakasv kui ka pangalaenude ja liisingu kasv hakata ületama jooksvat nominaalset SKP kasvu. Samal ajal aga jäävad nii võla kui ka pangalaenude kasv endiselt väiksemaks kui majanduse pikaajaline keskmine kasv.

Joonis 1. Reaalsektori võlakoormus

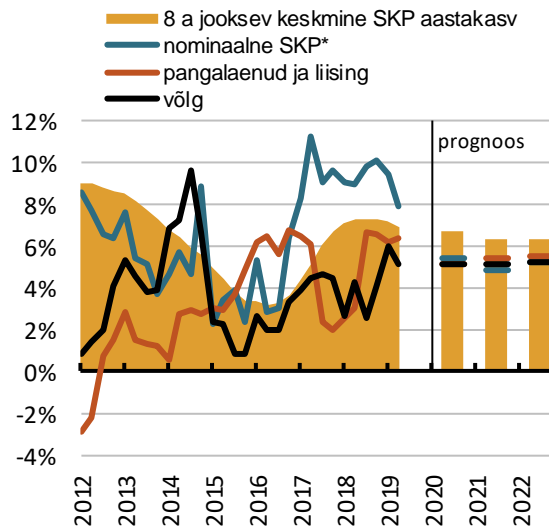

Allikad: statistikaamet, Eesti Pank.

¹ Hindamise metoodikat on lähemalt kirjeldatud Eesti Panga väljaandes „Vastutsükliline kapitalipuhver. Puhvri määra kehtestamise põhimõtted ja indikaatorid“, oktoober 2015.

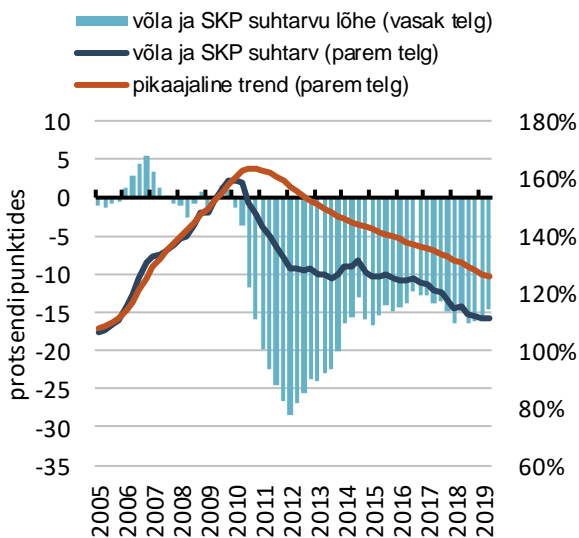
Baseli pangajärelevalve komitee metoodika alusel arvatud nn standardne² võla ja SKP suhtarvu lõhe oli 2019. aasta teise kvartali lõpus **-17 protsendipunkti** (vt joonis 3). Eesti Panga kasutatav täiendav³ lõhe oli -21 protsendipunkti. See tähendab, et võla ja SKP suhtarv on praegu võlakooormuse pikaajalisest trendist madalam, mistõttu on vastutsüklilise puhvri arvutuslik määr 0%. Kuna Eesti aegread on lühikesed ja aegridade sisse jääb ka 2005.–2007. aastal toimunud suur võlakooormuse tõus ning sellele järgnenud majanduskriisist tingitud järsk langus, siis ei anna Baseli metoodika krediidsüklile usaldusväärset hinnangut. Seega on vastutsüklilise puhvri vajaduse hindamiseks oluline süvitsi analüüsida muid võlakooormuse arengut iseloomustavaid näitajaid.

Joonis 2. Laenu- ja liisinguportfelli, võla ja nominaalse SKP aastakasv

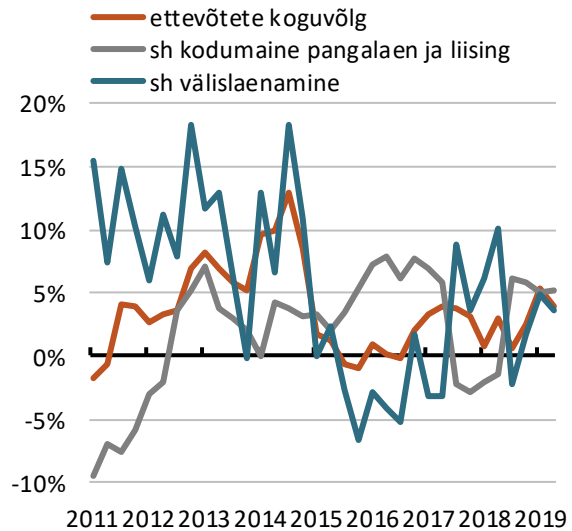
*Nelja kvartali libisev SKP aastakasv.
 Allikad: Eesti Pank, statistikaamet

Joonis 3. Standardne võla ja SKP suhtarvu lõhe

Allikad: statistikaamet, Eesti Pank.

Joonis 4. Ettevõtete kodumaise ja välismaise võla aastakasv

Allikas: Eesti Pank.

Ettevõtete võla kasv oli 2019. aasta teises kvartalis 4%, mis on väiksem kui nominaalne SKP kasv. Ettevõtete laenamist on suures osas vedanud laenamine Eestis tegutsevatest pankadest. Pankadest võetud laenude ja liisingute aastakasv oli teises kvartalis 5% ehk kiirem kui võlakasv kokku ja laenamine välismaalt (vt joonis 4). Ka viimased andmed ei viita ettevõtete võla kasvu kiirenemisele; pankadest võetud laenude ja liisingute mahu aastakasv oli kolmandas kvartalis 4,6%. Eesti Panga detsembrikuise prognoosi järgi on oodata, et 2019. aasta lõpuks kiireneb ettevõtete võla kasv baasiefekti tõttu pisut,

² Standardse võla ja SKP suhtarvu puhul kasutab Eesti Pank võla leidmiseks rahvamajanduse arvepidamise finantskontode kvartalstatistikat. Võlg sisaldab reaalsektori nii Eestist kui ka välismaalt võetud laene ja emiteeritud võlakirju. Tegemist on konsolideerimata näitajaga.

³ Täiendava laenude ja SKP suhtarvu arvutamisel kasutatav kitsas krediidiagregaat sisaldab Eestis tegutsevatest pankadest kodumaistele ettevõtetele ja majapidamistele antud laene ja liisinguid.

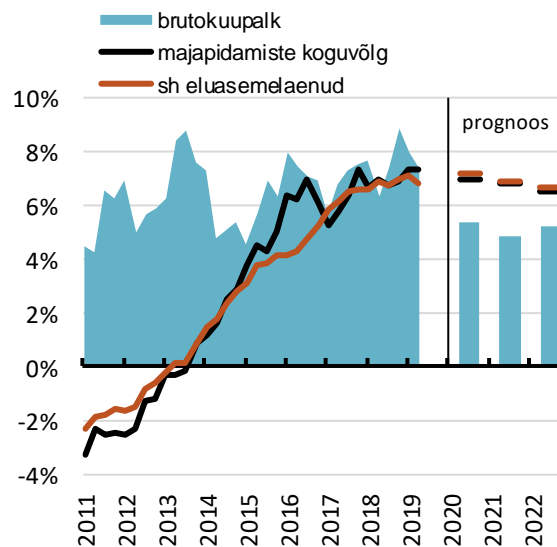
kuid hakkab seejärel aeglustuma. Kogu prognoosiperioodi vältel (2020.–2022. aasta) on oodata, et ettevõtete võla kasv jääb majanduskasvust aeglasemaks.

Majapidamiste võla kasv teises kvartalis esimese kvartaliga võrreldes märkimisväärselt ei muutunud: see ulatus 7,4%ni, mis on ühtlasi endiselt aeglasem kui nominaalne SKP kasv. Suurima osa majapidamiste võlakohustustest moodustavad eluasemelaenud, mille jäägi aastakasv oli 2019. aasta kolmandas kvartalis 7% (vt joonis 5). See on enam-vähem sama suur kui oli brutopalka kasv teises kvartalis. Ettevaates on aga Eesti Panga detsembrikuse prognoosi järgi oodata, et brutopalka kasvutempo aeglustumise tõttu väheneb uute eluasemelaenude võtmise aktiivsus. See omakorda mõjutab viitajaga eluasemelaenude jääki, mille kasv aeglustub mõningal määral. Kuna aga nominaalne SKP kasv aeglustub kiiremini, siis on oodata, et eluasemelaenude jäägi kasv hakkab ettevaates ületama nii jooksvat kui ka pikaajalist nominaalset majanduskasvu.

Eesti Pank on kinnisvaralaenudest tulenevate riskide maandamiseks kehtestanud kolm piirmäära: laenusumma ja laenu tagatisvara väärtuse suhtele (85%), laenu- ja intressimaksete ning laenuvõtja sissetuleku suhtele (50%), ning laenu tähtajale (30 aastat). Lisaks kehtib 30. septembrist 2019 sisereitingute meetodit kasutavatele pankadele kinnisvaraga tagatud jaenõuete riskikaalu 15% alampiir.

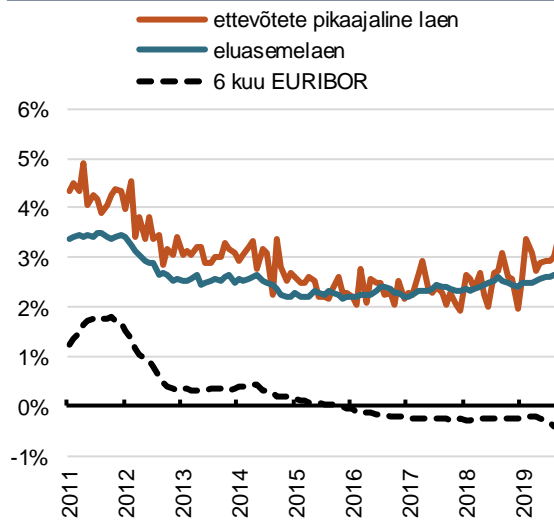
Pankade laenumarginaalid on tõusnud. Nii ettevõtete pikaajaliste laenude kui ka majapidamiste eluasemelaenude intressimäärad on võrreldes 2019. aasta algusega tõusnud (vt joonis 6). Ka pankade laenutegevuse uuringu tulemused ei näita laenustandardite leevenemist, mis annab alust arvata, et pangad ei ole laenude väljastamisel agressiivsed.

Joonis 5. Majapidamiste võla ja keskmise brutokuupalka aastakasv

Allikas: Eesti Pank, statistikaamet.

Joonis 6. Eluasemelaenude ja ettevõtete pikaajaliste laenude kaalutud keskmine intressimäär

Allikas: Eesti Pank.

Kokkuvõttes ei pea Eesti Pank praegu vajalikuks vastutsüklilise kapitalipuhvri määra muuta. Hinnang lähtub sellest, et reaalsektori võla kasvutempo on endiselt aeglasem nii jooksva aasta kui ka pikaajalisest keskmisest nominaalsest majanduskasvust. Ettevõtete laenamine on majanduskasvu taustal jäänud mõõdukaks, kuid majapidamiste võla kasv püsib endiselt suhteliselt kiire. Pangad ei ole laenustandardeid leevendanud ja laenumarginaalid on tõusnud. Kuigi senine areng ei viita tasakaalustamatustele laenuturul, püsib siiski oht, et ettevaates muutub võlakasv kiiremaks kui jooksev majanduskasv ja võib seetõttu suurendada krediiditsüklilist tulenevaid riske. Samal ajal ei ole siiski oodata, et võlakasv ületab majanduse pikaajalist keskmist kasvu. Eesti Pank jälgib võlakasvu ja seda mõjutavaid näitajaid ja võib vajaduse korral kehtestada vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 0%st kõrgemal tasemel.